

KERKORAAL



KERKORAAL

Verschijnt 5 keer per jaar
Jaargang 3 - juli 1978

Contactorgaan van de "Amici Cantus Gregoriani".
Tijdschrift voor Gregoriaans.

Redactie: Johan van Hout, Rens van de Laar, Jos Leenen
Silvère van Lieshout, Jozef van Ommeren, Leo de Bruijn

Redactie en administratie: Havenweg 2, 5735 SH Aarle-Rixtel
Tel. 04928-1512

Abbonnement f 25,- per jaar overmaken op: Amro Bank Helmond
Rek. Nr.: 42.06.65.323 Bankgiro 1111294 t.n.v. L.v.d. Laar.

Druk: Drukkerij Aarle-Rixtel b.v. te Aarle-Rixtel.

-0-

De "Amici Cantus Gregoriani" is een kring van mensen die zich verbonden weet met het Gregoriaans en door een jaarlijks terugkerende financiële bijdrage de verschijning van dit tijdschrift alsmede andere op het Gregoriaans gerichte activiteiten mogelijk maakt.
Inlichtingen op het redactieadres.

INHOUD

TOELICHTING BIJ DE OMSLAG,.....	21
VAN DE REDAKTIE,.....	21
BESPREKING,.....	22-23
MUZIEK EN LITURGIE,.....	24-32
MEDEDELINGEN,.....	33-36
TOELICHTING BIJ "DE PSALMEN BIJ DE COMMUNIO",.....	37-46

Paus Gregorius de Grote heeft een levensbeschrijving van Benedictus gemaakt, de stichter van de orde der Benedictijnen. Op de afbeelding, een miniatuur van de Codex 73 van de Bibliotheek van Monte Casino uit de XIe eeuw, schrijft hij het leven van Benedictus op terwijl een engel hem inspireert en zijn diaken toekijkt.

VAN DE REDAKTIE

Vanuit de praktijk is vaak de vraag gekomen om een handreiking wat betreft de psalmen bij de communio's. Er bestond een "Liber psalmorum pro communioe". Bij de invoering van het nieuwe Graduale Romanum in 1974, werd herziening van dit boekje noodzakelijk, omdat de ordening en de grondvertaling duidelijk afweken van het gebruik in dat boekje.

Alhoewel er een particuliere uitgave van Dhr.Kok uit Kerkrade is verschenen, lijkt het toch zinvol, daar deze op de meeste plaatsen afwijkt van het gebruik van een meer plechtige melodielezing, om een nieuw te verschijnen uitgave middels "Kerkoraal" alvast toegankelijk te maken voor de praktijk. In deze bundel zullen alle psalmen worden opgenomen zoals ze vermeld zijn in het nieuwe Graduale Romanum van 1974.

Na de informatieavond van de "Amici Cantus Gregoriani", waar dit probleem even werd aangemaakt, is koorleider Martien Bastiaans uit Mierlo aan het werk gegaan om een nauwkeurige studie te maken van dit onderdeel van het Gregoriaans. Dit resulteerde in een bijdrage aan deze "Kerkoraal", en een aantal volgende afleveringen.

Juist om iedereen zo snel mogelijk aan de gang te laten gaan, is en deze uitgave gekozen voor psalm 33, die men bij elke communio kan gebruiken.



Gaspard Isenmann (gestorven in 1942):
het in doodskleed wikkelen van Christus (detail)
Museum van Unterlinden.

Plaatbespreking

"Prières pour les Temps de D'etresse"

gezongen door de monniken van Solesmes o.l.v. Dom Jean
Claire, O.S.B.

(Decca 7.556 stere-quadrophonic; 1975)

Vervolg:(van Kerkoraal 4-'77) de Dienst van de
Lezingen.

Aangekomen in de statie-kerk begint de dienst van de
lezingen.

Het eerste thema gaat over de oorlog. De eerste lezing,
II Samuel 1, 2 - 4, 11 - 12, 17 - 18, wordt op een
eenvoudige toon gezongen, zoals dat bij de Metten ge-

beurt. De lezing handelt over de dood van Saul. Het gezang "Montes Gelboe..." dat direkt bij de lezing aansluit, is de klaagzang van David over Saul en Jonatan. "Bergen van Gilboa, geen dauw meer, geen regen op U, op doe hooggelegen velden, daar werd het schild van de helden besmeurd....."

(II Samuel I, 21 - 23) Deze antifoon is waarschijnlijk uit de elfde eeuw.

Het tweede thema gaat over verbanning. De klaafzangen van Jeremia (I, 1 - 5) beschrijven de eenzame stad Jeruzalem, die door de Chaldeeuwse legers is veroverd, (587 v.C.) de vernietiging van de tempel van Salomon en de verbanning van het volk naar Babylon.

De melodie van deze klaafzang is die van een normale psalm in de eerste modus. Maar de melodieën op de letters van het Hebreeuwse alfabet (Aleph, Beth, Ghimel, Daleth, He) die achtereenvolgens de verschillende strofen openen, zoals bij een acrotichon, verlenen een apart karakter aan deze klaagzang. Op de klaagzang volgt het responsorie "Media Vita"

De derde lezing, uit het boek van Ester, voert ons tot een nieuw thema: De uitroeiing van de ongewenste Joden door de Perzen. Het responsorie: "Domine ne in via tua" Heer betrek mij niet in Uw toorn, dat in het Romeinse brevier stond, drukt op een bewonderenswaardige manier dit onderdanige en berouwvol gebed in klank uit.

Verder zijn dan nog opgeneomen wederom een klaagzang van Jeremia(V, 1 - 11) bij het thema bezetting en uit het nieuwe testament de lezing uit het Evangelie van Johannes(XIX, 38 - 42) over de graflegging van Jezus, gevolgd door de responsorie "Eue quomodo"

De diaken nodigt tenslotte uit om zich te buigen bij de zegen van de celebrant.

Een zeer beluisterenswaardige plaat, zeker doordat alle lezeingen en gezangen afgedrukt staan.

Wanneer de Nederlandse vertaling van de lezingen ernaast genomen wordt, zal dit het luisteren nog ten goede komen.

MUZIEK EN LITURGIE

V

De kringloop van de maatschappij, waarbij het verstand zich inspant voor een stoffelijk welzijn, en waarbij de stoffelijke vormen die hiervoor nodig zijn, worden gecultiveerd ten bate van de ontwikkeling van dat verstand zelf, zo'n kringloop vinden wij niet alleen terug in het klein bij alle producten van zo'n beschaving, maar die kringloop met zijn op- en neergaande beweging, is zelf slechts een aspect van de kringloop der ganse schepping.

Zoals ons maken geen echt scheppen is, maar slechts een vermaken van natuurlijke dingen, zo is ook de gehele menselijke activiteit van de maatschappij slechts een antwoord op de schepping van de natuur. Uit niets te voorschijn geroepen kan alles slechts voor God zelf geschapen zijn, en van die terugkeer naar God zijn wij door ons verstand in staat ons rekenschap te geven. Het is de reden zelf van ons bestaan en van de ontwikkeling van ons verstand door middel van de menselijke samenleving. Door de aanschouwing van de natuur, door middel van onze lichamelijke en zintuiglijke vermogens zijn wij in staat God te kennen en tot de oorsprong van de geschapen wereld op te stijgen. "Wat de mens van God kan weten is in feite onder hen bekend; God zelf heeft hun geopenbaard, van de schepping van de wereld af wordt zijn onzichtbaar wezen door de rede in zijn werken aanschouwd, zijn eeuwige macht namelijk en zijn Godheid." zo schrijft Sint Paulus in het begin van zijn Romeinen brief.

Ook hier bij de grote kringloop kan het accent gelegd worden op de schepping die van God uitgaat of op de terugkeer naar de oorsprong. Vóór de Incarnatie kan hierover aarzeling en onduidelijkheid bestaan. De oude godsdiensten zochten slechts God goedgunstig te stemmen in zijn scheppende kracht, zij eerden hem terwille van het stoffelijk bestaan. Maar na de Incarnatie is iedere aarzeling verdwenen; de schepping is er voor de liturgie, de definitieve terugkeer van de gehele schepping naar zijn oorsprong, de volledige cultus gebracht door de kerk met Xristus aan het hoofd, een cultus waarin tevens ons heil in is gelegen. Zo drukt zich de constitutie van de

liturgie uit van het Vaticanum II.

Maar ook deze volmaakte cultus voltrekt zich door uitwendige vormen omdat dit voor ons mensen de enige weg is. Het zijn geen dingen met het oog op ons stoffelijk bestaan, want het gaat hier om een communicatie van geest tot geest, van mensen met God; het zijn dus tekens. In de beperkte kringloop van de menselijke maatschappij worden de vormen van de tekens ontleend aan de expressieve vorm van de dingen die wij voor ons stoffelijk bestaan nodig hebben, aan huizen, aan kleding, aan voedsel en aan de handelingen die deze dingen meebrengen, en zelfs aan de handelingen die nodig zijn voor het instandhouden van het menselijk geslacht. Deze maatschappelijke tekens beperken zich tot rudimentaire vormen, omdat de functie van die vormen slechts fictief is en slechts aanwezig is als ondergrond voor de expressiviteit. Maar in de grote kringloop van schepping en liturgie is het de gehele natuurlijke vormenschat die zich presenteert om er de tekens aan te ontleenen. Zoals nu in de beperkte kringloop van de maatschappij de kunstmatige dingen dienen als teken voorzover zij expressief zijn, zo zijn het in de liturgie de natuurlijke dingen voor zover zij aan ons menselijk bestaan zijn aangepast. De natuurlijke ruimte dient hier als teken voorzover deze door de architectuur voor ons bevattelijk is gemaakt; de natuurlijke tijd voor zover die voor ons mensen geordend is door de muziek en de beweging. Nu treedt dus het hele maatschappelijke kader op als teken van de gehele schepping en ontdaan van zijn maatschappelijke bedoeling. De tekens zijn niet meer aan de huizen, aan de kleding of aan het voedsel ontleend, het is de architectuur zelf, de kleding zelf, het menselijk handelen zelf dat als teken optreedt.

De maatschappelijke tekens zijn rudimenten van functionele en expressieve vormen, de liturgische tekens zijn die vormen zelf in hun perfecte vorm. In wezen zijn die liturgische vormen dus niet onderscheiden van maatschappelijke vormen. Kerken zijn gewone huizen, die echter niet gebruikt worden om in te wonen, maar om het samenwonen met God uit te drukken. Kazuifels zijn echte kleren, worden echter niet gebruikt om hun kledende functie maar als louter teken enz.

Hierdoor is het absoluut nodig dat die liturgische betekenis door een instelling en door een eigen kader wordt gegarandeerd. In een bepaalde ruimte en in een bepaalde tijdspanne moeten dingen en handelingen en geluiden gelden om hun ingestelde liturgische betekenis. Kerken en feesten zijn dergelijke ruimte- en tijdsbepalingen, zodat binnen de muren van een kerk alles aan zijn maatschappelijke functie is ontheven en dient om zijn godsdienstige betekenis. Vanaf de klokken die het feest inluiden tot aan het "ite missa est" zijn alle handelingen en geluiden enkel uitdrukking van cultus en bewerking van onze eeuwigheid en bij dit laatste heeft de muziek zijn grote taak, de quantitatieve ordening van de tijd door middel van melodische klanken.

VI

In beginsel hebben wij de rol van de architectuur en de muziek in de liturgie aangegeven. Nu moeten wij trachten de gevolgen van deze dienstbaarheid na te gaan voor de vormgeving van die kunsten. In Den Bosch hebben wij met zorg de consequenties getrokken voor de architectuur; hetzelfde zou voor de muziek moeten gebeuren.

Wij zijn er van uit gegaan, dat wij met dingen op drieërlei wijze in aanraking komen: in de eerste plaats en wel in letterlijke zin door het uitwendige contact van onze lichamelijke ervaring; vervolgens door het inwendige beeld van de zintuiglijke waarneming der uitwendige vormen; en tenslotte door het volkomen inwendige begrip dat wij ons van de dingen vormen.

Het maken van de dingen, die wij als mensen nodig hebben, begint natuurlijk met het begrip van het te maken ding, dat vervolgens onder leiding van onze zintuigen door onze handen tot stand komt. Begrip, waarneming en ervaring zijn de drie trappen van de afdalende beweging, waarbij het verstand, ons geestelijk vermogen, zich als het ware in dienst stelt van het lichaam om aan dat lichaam zijn bestaansmogelijkheden te verschaffen.

Het begrip echter moet bij ons geboren worden onder invloed van de dingen zelf waarvan wij de uitwendige vormen waarnemen. Het inwendige beeld, dat wij ons van die vormen maken, moet ons verstand over het wezen van die dingen informeren. Dit is de opgaande beweging, die de kringloop tussen geest en stof sluit en waarbij de dingen zich eerder in dienst stellen van onze geestelijke vermogens. Voor het bouwen van een huis moeten wij dus met een zekere kennis van zaken te werk gaan om een beperkt massief aan de aarde te onttrekken en daarmee, in de vorm van wanden, een beperkt deel van de ruimte af te scheiden; zo kunnen wij in het kort de architectuur omschrijven. De beperkingen van massa en ruimte houden noodzakelijke maatbepalingen in, waardoor vormen ontstaan die zintuiglijk waargenomen kunnen worden. Door die gevormde massieven ontstaan dan weer ruimtes, die wij als een binnen ervaren.

Bij het bouwen gaat het dus om dat binnen, maar om het met kennis van zaken tot stand te brengen, moeten wij weten wat dat binnen is. De vormen van het massief moeten dit aan ons voorstellingsvermogen leren en de maten van die vormen moeten ons verstand erover inlichten. Het inzicht in de grootte van die maten wordt daarbij gebaseerd op de relatie van deze maten met een eenheid van maat. Door de afmetingen worden dan de relaties met de eenheid uitgedrukt, zoals de hoeveelheid wordt uitgedrukt door het getal. Het getal drukt de hoeveelheid uit in relatie met een eenheid die absoluut is; het is de individuele eenheid van de dingen die wij tellen. De hoegrootheid echter is op een eenheid gebaseerd, die weliswaar niet absoluut is maar toch in zichzelf gekend kan worden. Deze eenheid, waarop de ordonnantie van de architectuur gebaseerd is, hebben wij in Den Bosch weten te bepalen. U ziet: de kringloop van onze eigen gemaakte dingen. Deze wordt in de architectuur voltrokken, indien bij de afdalende beweging gezorgd wordt dat ruimte en massa die vormen en maten vertonen, welke bij de opgaande beweging nodig zijn om de waargenomen vormen expressief te maken van de ervaren ruimte en de gekende grootte expressief te maken van ruimte en vorm samen.

In de muziek wordt de stilte van de tijd onderbroken door het geluid, zoals in de architectuur de ruimte wordt onderbroken door het massief.

De toon van het geluid met zijn mogelijkheden van hoog en laag moet te vergelijken zijn met de vorm van het massief met zijn mogelijkheden van lang, breed en hoog. Iedere melodie is als een massief dat blok-, staaf- of plaatvormig kan zijn. De tijdsduur tenslotte die door deze melodieuze klanken gemarkeerd wordt, moet u zien als de maat van massief en ruimte. De vergelijking gaat echter nog verder, want, zoals de vorm en de maat niet alleen voor het massief gelden maar bovendien voor de ruimte die erdoor wordt afgebakend, zo determineert het hoog en laag niet alleen de melodie zelf maar door die melodie bovendien een modaliteit en wordt door het geluid niet alleen de tijd van het geluid zelf, maar ook de tijd van een bepaalde stilte gemarkeerd. Rythme en modaliteit zijn zodoende perfecties van maat en melodie die de muziek tot het eind van haar mogelijkheden voeren, zoals de architectuur pas volledig is als vorm en maat van het massief de ruimte zelf doordringen.

Ieder muzikaal geluid onderbreekt dus in eerste instantie het continue tijdsverloop en markeert daarmee een beperkte tijdsduur; bovendien onderscheidt het zich door het hoog en laag van de klank, die wij tenslotte ervaren door het gehoor. Het is de afdalende beweging vanaf het vrije initiatief naar het waargenomen geluid toe. Willen echter die klanken ons informeren over hun hoedanigheden, dan moeten ook hier, net als in de architectuur, bij het afdalen van de duur naar de klank de trappen gelegd worden voor een opgaande beweging. De melodie van hoog en laag moet van het geluid dat wij waarnemen, een inwendig beeld geven, dat weer door een kwantitatieve orde van de tijdsduur het verstand moet informeren. Klank, melodie en rythme zijn de drie fasen waarin de beide aan elkaar beantwoordende bewegingen der kringloop zich voltrekken, zoals dat bij de architectuur gebeurt door ruimte, vorm en maat.

Deze beide kringlopen van architectuur en muziek spelen zich af binnen het kader van de menselijke samenleving. Zij hebben grote invloed op de algemene vorm van de maatschappij waardoor de natuur aan ons menselijk bestaan wordt aangepast; zij wordt er bruikbaar door voor het lichaam en verstaanbaar voor de geest. Als namelijk alle vormen der maatschappij zo tot stand worden gebracht, dat in iedere vorm de kringloop tussen geest en stof, tussen functie en expressie wordt gesloten, dan ontstaat er bovendien tussen het kunstmatig maatschappelijk bestel en dat der natuur een gelijkenis. De grote kringloop tussen schepper en schepping, tussen natuur en maatschappij wordt dan uitgedrukt door de beperkte kringloop van de maatschappij zelf.

Wij hebben echter ook nog kennis gemaakt met zuivere tekens, uitwendige vormen die het geestelijk intermenselijk verkeer mogelijk maken. Het zijn rudimenten van onze maakfels voor zover zij expressief zijn, terwijl van hun lichamelijke functie wordt afgezien. Wat deze tekens zijn ten aanzien van de kringloop in de maatschappij, dat zijn de tekens van de liturgie ten aanzien van de grote kringloop van natuur en maatschappij samen. Zij dienen niet voor een intermenselijk verkeer, maar voor een gezamenlijk verkeer met God. Dit geheel van tekens der liturgie is als een rudiment van het totale maatschappelijke bestel. Als geheel drukt dit bestel de natuur uit op een voor ons bevattelijke manier; het rudiment ervan wordt gebruikt als teken van een bovennatuurlijk bestel. Ook hier in de liturgie wordt afgezien van de natuurlijke waarde der dingen, omdat het slechts tekens zijn. Dit geldt duidelijk voor de architectuur en voor de muziek, omdat daardoor ruimte en tijd aan het natuurlijke bestel onttrokken worden om als kader te dienen voor dingen, handelingen en geluiden die slechts om hun liturgische tekenwaarde dienen.

In de liturgie is de muziek dus louter teken en daardoor onderscheiden van muziek in maatschappelijk verband, waarvan het slechts een rudiment is. Niet zoals een "hiep, hiep, hoera" een rudiment is van muziek, waarbij van iedere functionaliteit wordt afgezien en waarbij slechts een uiterst eenvoudig geheel van klank, melodie en rythme van de expressieve vorm overblijft, maar een rudiment van de maatschappelijke muziek in zijn geheel met de volledige kringloop van functie en expressie, waardoor die muziek het natuurlijk gegeven van tijdsverloop tot uitdrukking brengt. Daarom is de hoogste melodische expressie van de klank die het woordgebruik in de liturgie meebrengt hiervan belang, en deze melodie moet op haar beurt door een zo volledig mogelijke rythmische orde aan het licht van het verstand worden gebracht. De melodie moet zich duidelijk tegen de modale achtergronden afspelen hetgeen slechts met zeer eenvoudige melodische vormen kan geschieden; de ordening van de tijdsduur moet op een zelfde eenvoudige wijze met een eenheid van tijd in verband worden gebracht, zodat de stilte waartegen de muziek zich afspeelt er niet door verstoord, maar er eerder door geanimeerd wordt. Het natuurlijk gegeven van tijdsduur en toonhoogte wordt op deze manier voor onze geest het meest bevattelijk gemaakt en het is aan dit menselijk antwoord op de natuur, dat de muziek in de liturgie haar tekenwaarde moet ontleenen.

De objectieve normen voor de geledingen der tijdsduur en voor de verhoudingen der toonhoogten zijn dus voor de liturgische muziek van het eerste belang. Voor het rythme, het muzikale getal waarmee de tijdsduur gemeten wordt zijn de objectieve grondslagen door Dom Mocquereau opnieuw gelegd. Onafhankelijk van bestaande ontoereikende theorieën is hij door een dagelijkse liturgische praktijk en een diep inzicht tot die beginselen doorgedrongen. Voor de melodie kan echter niet hetzelfde worden gezegd. Het inzicht in de wetten der modaliteit is nog vaag. Wij kennen de bestaande theorieën, maar van een vernieuwd inzicht is nog geen sprake. Ik durf dit te zeggen omdat wij voor de architectuur, onafhankelijk van bestaande theorieën, niet alleen voor de

maat maar ook voor de vorm een vernieuwd inzicht hebben verworven. In het rythme van het "Nombre Musical" vonden wij de weerklank van onze ordonnantie, de onderlinge maatverhoudingen van het plastische getal. Van de dispositie echter, de gevoeglijke samenplaatsing der gevormde dingen, hebben wij het equivalent in de muziek nog niet aangetroffen. Dit terrein der modaliteiten ligt voor u open. U zult er de grote vijand aantreffen in de vorm van de gelijkzwevende temperatuur van onze westerse muziekinstrumenten, op dezelfde wijze als de maatvoering van de westerse muziek de grote vijand is van het rythme. Deze beide als zodanig te onderkennen draagt reeds de halve overwinning in zich.

In de "Liturgie der Uren", zoals nu het brevier terecht heet, neemt de psalmodie de grootste plaats in, en ook in de nieuwe misliturgie heeft de psalmodie weer een voorname rol gekregen. In de oude liturgie der Joden geboren, is de psalm gemaakt voor de eenvoudige rythmiek en de modale structuur waarover wij hebben gesproken. Uw taak is dus het gelovige volk weer te leren psalmodiëren, want dit is de enige manier om de muziek haar rol in de liturgie terug te geven. Het contact met deze eminente vorm van muziek zal dan vanzelf zijn terugslag hebben op de muziek van de maatschappij zelf, zoals ik dat in het begin heb gesuggereerd.

Vaals, 11 juni 1976.

Dom. H. v.d. Laan O.S.B.

Dom André Mocquereau: Le Nombre Musical Grégorien ou Rythmique Grégorienne, Tome I & II, Paris, Tournai, Rome, 1908-1927.

Dom H. van der Laan: Le Nombre Plastique, Leiden, 1960.

(vert.) Het Plastische Getal, Leiden, 1967.

Id. Muziek en Architectuur, Antwerpen, 1951.

Id. Het Domein van de Kunst, Antwerpen, 1952.

Id. De Liturgie, Utrecht, 1969.

G. H. Jonker: Manuel Bryennius Harmonics, Groningen, 1970.

Dom. H. van der Laan: Het Menselijk verblijf: grootte vorm, ruimte, Eindhoven, 1977.

Id. Negen Brieven van de Architect over de bouw van het Klooster Roosenberg, Waasmunster, 1975.

Id. De Architectonische Ruimte, Leiden, 1977.

Gregoriaans gezongen vespers.

Het "Sint Jozefkoor" zal, te beginnen in september, elke eerste zondag van de maand, alsook op de hoogfeestdagen om 18.30 uur de vespers zingen in het "Theo Driessen Instituut" aan de Willem Prinzenstraat 43 te Helmond. Het bijzondere is dat de nieuwe richtlijnen zullen worden aangehouden, zoals die, in het over enkele jaren verschijnende "Antiphonale Romanum" zullen worden vastgelegd.

3 september, 1 oktober, 5 november, 3 december,
25 december Kerstvespers.

18.30 uur "Theo Driessen Instituut"
Willem Prinzenstraat 43 Helmond.

KURSUS GREGORIAANS TE BREDA

In september starten twee kursussen Gregoriaans in Breda, gegeven door de voortreffelijke docente Zr. Marie-Louise Egbers.

Op vrijdagavond zullen de lessen zijn voor de gevorderden, en op zaterdagmorgen voor beginners. Beide kursussen bieden een zeer aantrekkelijk programma, terwijl steeds de praktische vorming als basis fungeert van waaruit de verschillende onderwerpen behandeld worden.

Inlichtingen en opgave: Zr. Marie-Louise Egbers,
Baarschotsestraat 87
4849 BK Dorst.

RADIO-OPNAMEN

Op dinsdag 12 september zullen in het "Theo Driessen Instituut" te Helmond door de NOS opnamen gemaakt worden van het "Sint Jozefkoor" voor het programma "Musica Religiosa" op de zondagmorgen. Het tijdstip van de uitzending staat nog niet vast.

KURSUS WARD IV, GREGORIAANS.

Bij voldoende deelname zal in januari 1979 een cursus Ward IV, didaktiek en methodiek van het Gregoriaans, van start gaan te Helmond.

Deze cursus, gegeven door Silvère van Lieshout, zal ook bijzonder interessant zijn voor koorleiders.

Belangstellenden kunnen

informatie inwinnen bij: Wardvereniging, Postbus 526,
5700 AM Helmond.

Schola Cantorum van het Ward-Instituut.

De Schola verzorgt radio-opname vaar de B.R.T. 3, te weten het proprium van 4 zondagen op 10 juni, het proprium van 5 zondagen in september.

Bovendien zijn er medio september twee Gregoriaanse concerten over het leven van Maria, te Heverlee en te Linne.

De belangstelling vaan het Gregoriaans in niet-katholieke kringen neemt toe. De Schola van het pause-lijk instituut voor gewijde muziek in Rome, gaf voor de Egyptische kolonie aldaar een Gregoriaans concert, dat vanwege de enorme belangstelling nog eens herhaald moest worden.

Een Gregoriaans koor uit Milaan, o.l.v. Luigi Agustoni maakt in de komende herfst een tournee door Rusland.

Gregoriaans gezongen te: Helmond

St.Jozefkerk

elke zondag, hoogmis om 10.30 uur

Memelis (Vaals)

Abdij "St.Benedictusberg"

5 uur metten en landen

7.30 uur priem

9.30 uur terts en hoogmis

12.15 uur sext

14.00 uur noon

17.00 uur vespers

20.30 uur completen

Liber Cantualis.

Ter gelegenheid van het paasfeest, in 1974, zond de Paus aan alle bisschoppen en Generale Oversten als Paasgeschenk een klein Kyriale: "Jubilate Deo", met het dringend verzoek om ervoor te zorgen, dat de inhoud aan het volk zou worden geleerd. In veel muzikale kringen had men wel waardering voor deze eerste stap in de goede richting, maar men vond het repertoire toch wat te bescheiden.

Men sprak van een "mini - Kyriale".

De C.I.M.S.[★] is toen met een ander voorstel voor de dag gekomen, dat op het congres van de C.I.M.S. in 1974 in Salzburg werd aangenomen: het Liber Cantualis.

Dit Liber zou bevatten:

vier ordinaria en de zgn. "Missa Primitiva".

twee Credo's

de Requiem - mis

vier Sequensen

de Zondangscompleten

zes hymnen, waaronder ook het Te Deum

enkele bekende psalmen

twaalf antifonen

enkele Gregoriaanse refreinen: Venite Adoremus,

Gloria Laus, Adoremus

in aeternum, Rorate Coeli,

Attende Domine, Ubi Caritas,

Christus vincit.

en enige korte responsories.

Heel wat moeilijkheden moesten overwonnen worden, maar wij kunnen meedelen dat het plan geslaagd is.

Over enkele weken zal het Liber Cantualis verschijnen als co-editie van Solesmes en de C.I.M.S.

Meerdere details in een volgend nummer.

J. Lennards.

★

Consociatio Internationale Musicae Sacrae.

THEO DRIESSEN



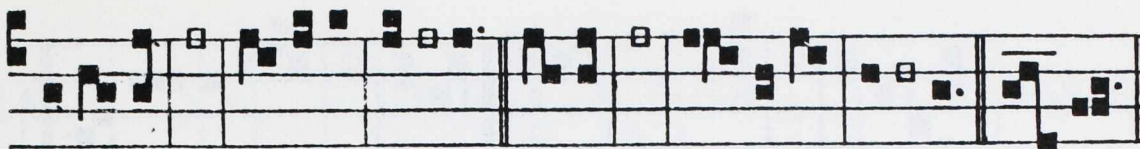
Een reproductie van dit portret op ware grootte 34 x 25 cm., is à f 2,50 te bestellen, verhoogd met eventuele portokosten, op het redactie adres.

TOELICHTING BIJ "DE PSALMEN BIJ DE COMMUNIO"

Een uitgebreide toelichting, waarin ook ingegaan wordt op de achtergronden, zal worden opgenomen in de complete bundel met psalmen, welke te zijner tijd zal verschijnen. We volstaan hier met een praktische toelichting.

1. Bovenaan elke bladzijde zijn vermeld: het nummer van de modus, het nummer van de psalm, en de wezenlijke elementen van de psalmmelodie in de betreffende modus. Vergelijking met de melodieuën van de psalmen bij de Introitus, en met de Toni Gloria Patri (nieuwe graduale: blz. 822) wordt ten zeerste aanbevolen.
2. De psalmmelodie bevat de volgende elementen (zie ook het vermelde onder punt 3.):
initium, reciteertoon en cadens van het eerste halfvers;
initium, reciteertoon en cadens van het tweede halfvers;
eventueel een aantal verschillende slotwendingen.
3. Het tweede halfvers in modus 6 heeft twee reciteertonen. De melodie van dit halfvers bevat derhalve de volgende elementen: initium, eerste reciteertoon, overgangsformule, tweede reciteertoon, cadens (en nog een andere slotwending).
4. De twee halfversen en de verschillende slotwendingen zijn gescheiden door dubbele strepen. Initium, reciteertoon en cadens (in het tweede halfvers in modus 6 ook: reciteertonen en overgangsformule) zijn gescheiden door enkelvoudige strepen. Enkelvoudige strepen zijn eveneens gebruikt om eventuele markante plaatsen in de cadens aan te geven.
5. De tekst van de psalmversen wordt voorafgegaan door het nummer van het betreffende vers. De tekens in de tekst zoals vermeld onder de punten 6. en 7., corresponderen met de enkelvoudige strepen in de melodie.
6. De psalmtekst bevat de volgende tekens (zie ook het vermelde onder de punten 7., 8., 9. en 10.):
[tussen initium en recitatief;
] tussen recitatief en cadens;
' op markante plaatsen in de cadens.
7. In het tweede halfvers in modus 6 staat het eerste recitatief tussen (en), en het tweede recitatief tussen [en]. De twee lettergrepen welke gezongen worden op de melodie van de overgangsformule, zijn onderstreept.

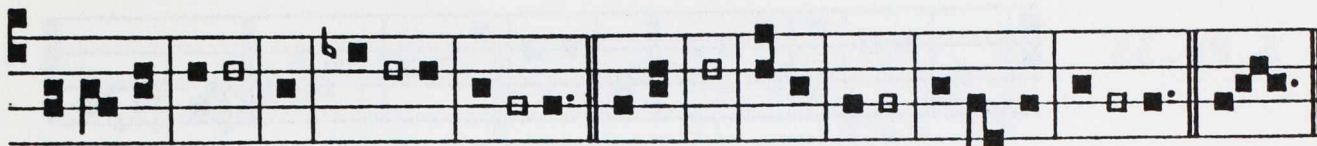
8. Het teken * wordt gebruikt wanneer één of meer melodielelementen vervallen, zoals vermeld onder de punten 12. tot en met 15..
9. Het teken ' gaat altijd direct vooraf aan een lettergreep welke een hoofd- of nevenaccent heeft. Een uitzondering hierop vormt een dactylus aan het slot van het eerste halfvers in modus 1,3 en 7, in welk geval de klemtoon valt op de lettergreep vóór het teken ' ; in dat geval is de beklemtoonde lettergreep voorzien van het accent-teken ´.
10. Bij lange versen kan men naar believen één of meer lettergrepen verlengen. De tekst is bepalend welke lettergrepen daarvoor geschikt zijn. Wanneer een verlenging onontkoombaar leek, is dit in de tekst aangegeven door het teken = onmiddellijk ná de te verlengen lettergreep.
11. Wanneer in het geval van een kort vers het recitatief vervalt is dit in de tekst aangegeven door ...[]... c.q. ...()... .
12. Bij te korte versen vervalt het initium; het vers begint dan op de reciteertoon. In de tekst is dit aangegeven door * [... .
13. Bij nog kortere versen vervalt behalve het initium ook het recitatief; het vers begint dan op de cadens. In de tekst is dit aangegeven door *[*]... .
14. Bij nog kortere versen vervalt behalve het initium en het recitatief ook een gedeelte van de cadens; het vers begint dan in de cadens. In de tekst is dit aangegeven door *[*]*... .
15. Bij een te kort tweede halfvers in modus 6 kunnen de volgende gevallen optreden:
 *(...
 ()...
 ()*[...
 ()*[*]...
 ()*[*]*... .
16. Wie moeite heeft met het tweede halfvers in modus 6, kan dit vers (wanneer het niet ál te kort is) altijd beginnen op de tweede reciteertoon, dus alsof in de tekst stond aangegeven *(*)*[... .



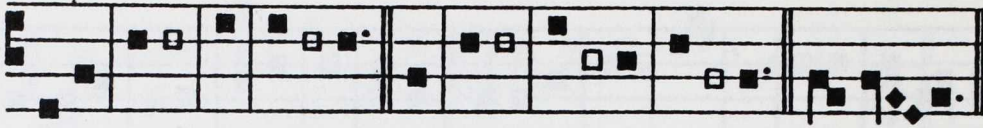
- 2 Benedi[cam Dominum] in omni 'tempore,
semper [laus eius] in ore 'meo.
- 3 In Domi[no gloriabitur] anima 'mea,
audi[ant mansue]ti et lae'tentur.
- 4 Magnifi[cate] Dominum 'mecum,
et ex[altemus nomen e]ius in i'dipsum.
- 5 Exquisi[vi Dominum,] et exau'divit me
et ex [omnibus terroribus meis] eripu'it me.
- 6 Respici[te ad eum, et] illumi'namini
et fa[cies vestrae] non confun'dentur.
- 7 Iste pau[per clamavit, et Dominus ex]audivit 'eum
et de [omnibus tribulationibus eius] salvavit 'eum.
- 8 Vallabit [angelus Domini in circuitu] timentes 'eum
et e[ripiet] 'eos.
- 9 Gustate [et videte quoniam su]avis est 'Dominus;
bea[tus vir, qui] sperat in 'eo.
- 10 Timete [Domi]num sancti 'eius,
quoni[am non est inopia ti]mentibus 'eum.
- 11 Divites [eguerunt et] esuri'erunt,
inqui[rentes autem Dominum non defici]ent omni 'bono.
- 12 Venite, [fi]lii, au'dite me:
timo[rem Do]mini do'cebo vos.
- 13 Quis est ho[]mo, qui vult 'vitam,
dili[git dies, ut] videat 'bonum?
- 14 Prohibe [linguam] tuam a 'malo,
et la[bia tua ne] loquantur 'dolum.
- 15 Diverte [a ma]lo et fac 'bonum,
inqui[re pacem et per]sequere 'eam.



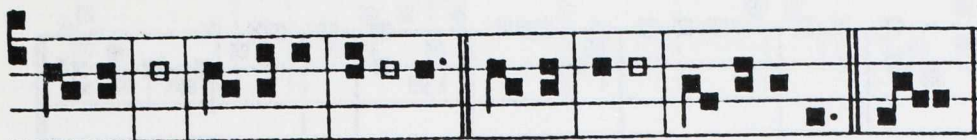
- 2 Bene[dicam Dominum in] omni tēm'pore,
semper [laus eius] in ore meo.
- 3 In Do[mino gloriabitur] anima 'mea,
audi[ant mansue]ti et laetentur.
- 4 Magni[ificate] Dominum 'mecum,
et ex[altemus nomen e]ius in idipsum.
- 5 Exqui[sivi Dominum, et] exaudí'vit me
et ex [omnibus terroribus meis] eripuit me.
- 6 Respi[cite ad eum, et il]luminá'mini
et fa[cies vestrae] non confundentur.
- 7 Iste [pauper clamavit, et Dominus exau]divit 'eum
et de [omnibus tribulationibus eius] salvavit eum.
- 8 Valla[bit angelus Domini in circuitu ti]mentes 'eum
et e[ripiet eos].
- 9 Gusta[te et videte quoniam su]avis est Dó'minus;
bea[tus vir, qui] sperat in eo.
- 10 Time[te Dominum] sancti 'eius,
quoni[am non est inopia ti]mentibus eum.
- 11 Divi[tes eguerunt et e]suri'erunt,
inqui[rentes autem Dominum non defici]ent omni bono
- 12 Veni[te, filii]i, audí'te me:
timo[rem Domi]ni docebo vos.
- 13 Quis est [homo,] qui vult 'vitam,
dili[git dies, ut] videat bonum?
- 14 Prohi[be linguam] tuam a 'malo,
et la[bia tua ne] loquantur dolum.
- 15 Diver[te a malo] et fac 'bonum,
inqui[re pacem et per]sequere eam.



- 2 Benedi[cam Dominum] in 'omni 'tempore,
()semper [laus eius] in ore 'meo.
- 3 In Domi[no gloriabi]tur 'anima 'mea,
()audi[ant mansue]ti et lae'tentur.
- 4 Magnifi[ca]te 'Dominum 'mecum,
et ex(al)temus [nomen e]ius in i'dipsum.
- 5 Exquisi[vi Dominum,] et 'exau'divit me
et ex (omnibus ter)rori[bus meis] eripu'it me.
- 6 Respici[te ad eum, et] il'lumi'namini
*(et) faci[es vestrae] non confun'dentur.
- 7 Iste pau[per clamavit, et Dominus ex]au'divit 'eum
et de (omnibus tribulati)oni[bus eius] salvavit 'eum.
- 8 Vallabit [angelus Domini in circuitu] ti'mentes 'eum
()[et e]ripiet 'eos.
- 9 Gustate [et videte quoniam] su'avis est 'Dominus;
*(be)atus [vir, qui] sperat in 'eo.
- 10 Timete [Domi]num 'sancti 'eius,
quoni(am non est i)nopi[a ti]mentibus 'eum.
- 11 Divites [eguerunt et] e'suri'erunt,
inqui(rentes autem) Domi[num non defici]ent omni 'bono.
- 12 Venite, [fi]li'i, au'dite me:
*(ti)morem [Do]mini do'cebo vos.
- 13 *[Quis est ho]mo, 'qui vult 'vitam,
dili(git) dies, [ut] videat 'bonum?
- 14 Prohibe [lin]guam 'tuam a 'malo,
et la(bia) tua [ne] loquantur 'dolum.
- 15 Diverte [a ma]llo 'et fac 'bonum,
inqui(re) pacem [et per]sequere 'eam.

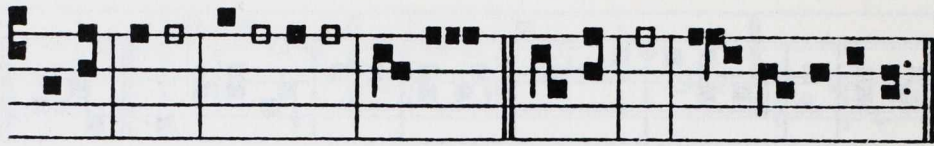


- 2 Bene[dicam Dominum in om]ni 'tempore,
sem[per laus eius in] ore 'meo.
- 3 In Do[mino gloriabitur ani]ma 'mea,
au[diant mansueti] et lae'tentur.
- 4 Magni[ificate Domi]num 'mecum,
et [exaltemus nomen eius] in i'dipsum.
- 5 Exqui[sivi Dominum, et ex]au'divit me
et [ex omnibus terroribus meis e]ripu'it me.
- 6 Respi[cite ad eum, et illu]mi'namini
et [facies vestrae non] confun'dentur.
- 7 Iste [pauper clamavit, et Dominus exaudi]vit 'eum
et [de omnibus tribulationibus eius sal]vavit 'eum.
- 8 Valla[bit angelus Domini in circuitu timen]tes 'eum
et [e]ripiet 'eos.
- 9 Gusta[te et videte quoniam suavis] est 'Dominus;
be[atus vir, qui] sperat in 'eo.
- 10 Time[te Dominum sanc]ti 'eius,
quo[niam non est inopia ti]mentibus 'eum.
- 11 Divi[tes eguerunt et esu]ri'erunt,
in[quirentes autem Dominum non deficient] omni 'bono.
- 12 Veni[te, filii,] au'dite me:
ti[morem Domi]ni do'cebo vos.
- 13 Quis est [homo, qui] vult 'vitam,
di[ligit dies, ut] videat 'bonum?
- 14 Prohi[be linguam tuam] a 'malo,
et [labia tua ne lo]quantur 'dolum.
- 15 Diver[te a malo et] fac 'bonum,
in[quire pacem et per]sequere 'eam.

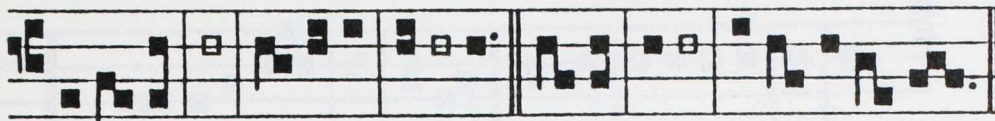


- 2 Bene[dicam Dominum] in omni 'tempore,
semper [laus eius in] ore meo.
- 3 In Do[mino gloriabitur] anima 'mea,
audi[ant mansueti] et laetentur.
- 4 Magni[ificate] Dominum 'mecum,
et ex[altemus nomen eius] in idipsum.
- 5 Exqui[sivi Dominum,] et exau'divit me
et ex [omnibus terroribus meis e]ripuit me.
- 6 Respi[cite ad eum, et] illumi'namini
et fa[cies vestrae non] confundentur.
- 7 Iste [pauper clamavit, et Dominus ex]audivit 'eum
et de [omnibus tribulationibus eius sal]vavit eum.
- 8 Valla[bit angelus Domini in circuitu] timentes 'eum
et e[ri]piet eos.
- 9 Gusta[te et videte quoniam su]avis est 'Dominus;
bea[tus vir, qui spe]rat in eo.
- 10 Time[te Domi]num sancti 'eius,
quoni[am non est inopia timen]tibus eum.
- 11 Divi[tes eguerunt et] esuri'erunt,
inqui[rentes autem Dominum non deficient] omni bono.
- 12 Veni[te, fi]lii, au'dite me:
timo[rem Domini] docebo vos.
- 13 Quis est [ho]mo, qui vult 'vitam,
dili[git dies, ut vi]deat bonum?
- 14 Prohi[be linguam] tuam a 'malo,
et la[bia tua ne lo]quantur dolum.
- 15 Diver[te a ma]llo et fac 'bonum,
inqui[re pacem et perse]quere eam.

3 Ps.33

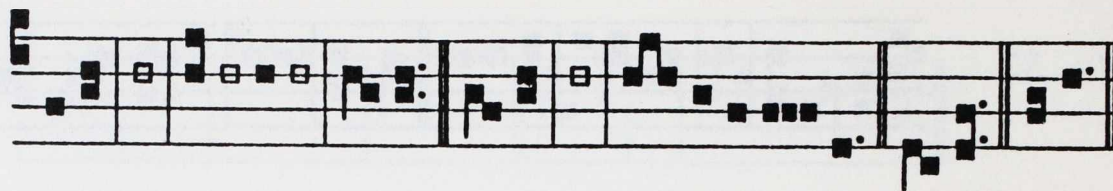


- 2 Bene[dicam Dominum in] omni tēm'pore,
semper [laus eius] in ore meo.
- 3 In Do[mino gloriabitur] anima 'mea,
audi[ant mansue]ti et laetentur.
- 4 Magni[ificate] Dominum 'mecum,
et ex[altemus nomen e]ius in idipsum.
- 5 Exqui[sivi Dominum, et] exaudí'vit me
et ex [omnibus terroribus meis] eripuit me.
- 6 Respi[cite ad eum, et il]luminá'mini
et fa[cies vestrae] non confundentur.
- 7 Iste [pauper clamavit, et Dominus exau]divit 'eum
et de [omnibus tribulationibus eius] salvavit eum.
- 8 Valla[bit angelus Domini in circuitu ti]mentes 'eum
et e[ripiet] eos.
- 9 Gusta[te et videte quoniam su]avis est DÓ'minus;
bea[tus vir, qui] sperat in eo.
- 10 Time[te Dominum] sancti 'eius,
quoni[am non est inopia ti]mentibus eum.
- 11 Divi[tes eguerunt et e]suri'erunt,
inqui[rentes autem Dominum non defici]ent omni bono
- 12 Veni[te, fili]i, audí'te me:
timo[rem Domi]ni docebo vos.
- 13 Quis est [homo,] qui vult 'vitam,
dili[git dies, ut] videat bonum?
- 14 Prohi[be linguam] tuam a 'malo,
et la[bia tua ne] loquantur dolum.
- 15 Diver[te a malo] et fac 'bonum,
inqui[re pacem et per]sequere eam.



- 2 Benedi[cam Dominum] in omni 'tempore,
semper [laus eius] in ore meo.
- 3 In Domi[no gloriabitur] anima 'mea,
audi[ant mansue]ti et laetentur.
- 4 Magnifi[cate] Dominum 'mecum,
et ex[altemus nomen e]ius in idipsum.
- 5 Exquisi[vi Dominum,] et exau'divit me
et ex [omnibus terroribus meis] eripuit me.
- 6 Respici[te ad eum, et] illumi'namini
et fa[cies vestrae] non confundentur.
- 7 Iste pau[per clamavit, et Dominus ex]audivit 'eum
et de [omnibus tribulationibus eius] salvavit eum.
- 8 Vallabit [angelus Domini in circuitu] timentes 'eum
*[et e]ripiet eos.
- 9 Gustate [et videte quoniam su]avis est 'Dominus;
bea[tus vir, qui] sperat in eo.
- 10 Timete [Domi]num sancti 'eius,
quoni[am non est inopia ti]mentibus eum.
- 11 Divites [eguerunt et] esuri'erunt,
inqui[rentes autem Dominum non defici]ent omni bono
- 12 Venite, [fi]lii, au'dite me:
timo[rem Domi]ni docebo vos.
- 13 Quis est ho[]mo, qui vult 'vitam,
dili[git dies, ut] videat bonum?
- 14 Prohibe [linguam] tuam a 'malo,
et la[bia tua ne] loquantur dolum.
- 15 Diverte [a ma]llo et fac 'bonum,
inqui[re pacem et per]sequere eam.

1 Ps. 33



- 2 Bene[dicam Dominum in] omni tēm'pore,
semper [laus eius] in ore meo.
- 3 In Do[mino gloriabitur] anima 'mea,
audi[ant mansue]ti et laetentur.
- 4 Magni[ificate] Dominum 'mecum,
et ex[altemus nomen e]ius in idipsum.
- 5 Exqui[sivi Dominum, et] exaudí'vit me
et ex [omnibus terroribus meis] eripuit me.
- 6 Respi[cite ad eum, et il]luminá'mini
et fa[cies vestrae] non confundentur.
- 7 Iste [pauper clamavit, et Dominus exau]divit 'eum
et de [omnibus tribulationibus eius] salvavit eum.
- 8 Valla[bit angelus Domini in circuitu ti]mentes 'eum
et e[ripiet] eos.
- 9 Gusta[te et videte quoniam su]avis est Dó'minus;
bea[tus vir, qui] sperat in eo.
- 10 Time[te Dominum] sancti 'eius,
quoni[am non est inopia ti]mentibus eum.
- 11 Divi[tes eguerunt et e]suri'erunt,
inqui[rentes autem Dominum non defici]ent omni bono.
- 12 Veni[te, fili]i, audí'te me:
timo[rem Domi]ni docebo vos.
- 13 Quis est [homo,] qui vult 'vitam,
dili[git dies, ut] videat bonum?
- 14 Prohi[be linguam] tuam a 'malo,
et la[bia tua ne] loquantur dolum.
- 15 Diver[te a malo] et fac 'bonum,
inqui[re pacem et per]sequere eam.

